

Rapport 2021:10

Handlingsplan för att motverka felaktiga utbetalningar

IAF:s tillsyn

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) ansvarar för tillsynen över arbetslöshetsförsäkringen. Vi granskar arbetslöshetskassorna och Arbetsförmedlingens handläggning av ärenden som rör arbetslöshetsförsäkringen, återkallande av anvisning till arbetsmarknadspolitiska program och utbetalning av statsbidrag till arbetslöshetskassorna. Vi granskar även Arbetsförmedlingens respektive Försäkringskassans handläggning av ärenden som rör sanktioner inom aktivitetsstödet, utvecklingsersättningen och etableringsersättningen.

Vi verkar för att de aktörer vi har tillsyn över ska tillämpa bestämmelserna i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring, lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor och i tillhörande förordningar och föreskrifter likformigt och rättvist, och för att säkerställa att arbetslöshetsersättning bara betalas ut till de personer som är berättigade till det.

Vi för statens talan i domstol och utfärdar föreskrifter inom arbetslöshetsförsäkringens område. Vi följer även utvecklingen inom våra tillsynsområden och tar de initiativ till åtgärder som denna uppföljning ger anledning till.

Förord

Regeringen har i regleringsbrevet för 2021 gett Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen i uppdrag att utarbeta en handlingsplan för ett förstärkt kontrollarbete för att motverka felaktiga utbetalningar och fusk inom arbetslöshetsförsäkringen. IAF ska i arbetet hämta in uppgifter från Arbetsförmedlingen och arbetslöshetskassorna.

I samma regleringsbrev har vi fått ett uppdrag att identifiera risker för felaktiga utbetalningar och bidragsbrott inom arbetslöshetsförsäkringen.

I denna rapport presenteras vår handlingsplan.

Handlingsplanen har tagits fram av Niklas Ottosson, Anna Berg, Elisabeth Frid och Fredrik Karlman. Rapporten har föredragits av Niklas Ottosson. Vid den slutliga beredningen har enhetscheferna Jessica Idbrant, Lena Byström, Cathrine Carlberg och Annelie Westman deltagit. Generaldirektören vid IAF har fattat beslut i ärendet.

Katrineholm den 22 september 2021

Peter Ekborg
Generaldirektör

Niklas Ottosson
Utredare

Sammanfattning

IAF har fått i uppdrag av regeringen att utarbeta en handlingsplan för ett förstärkt kontrollarbete i syfte att motverka felaktiga utbetalningar och fusk inom arbetslöshetsförsäkringen.

Regeringen har också gett IAF i uppdrag att identifiera risker för felaktiga utbetalningar och bidragsbrott inom arbetslöshetsförsäkringen. I arbetet med att identifiera risker för felaktiga utbetalningar har IAF delat in riskerna i följande kategorier:

- uppgifter som behövs i handläggningen är felaktiga
- oanmälda eller ändrade förhållanden
- beslutsrisker
- risker hos Arbetsförmedlingen.

Risken analysen i sin helhet presenteras i en separat rapport.

Aktivitetslistan och handlingsplanen som presenteras i denna rapport, bygger på ovan nämnda kategorisering.

Innehåll

1	Inledning	6
1.1	Risikanalyt.....	6
1.1.1	Uppgifter som behövs i handläggningen är felaktiga (A)	6
1.1.2	Oanmälda eller ändrade förhållanden (B)	7
1.1.3	Beslutsrisker (C).....	7
1.1.4	Risker hos Arbetsförmedlingen (D)	8
1.2	Förstärkt kontrollarbete för att motverka felaktiga utbetalningar och fusk inom arbetslöshetsförsäkringen	8
1.3	Aktivitetslista och handlingsplan för att motverka felaktiga utbetalningar och fusk inom arbetslöshetsförsäkringen	8

1 Inledning

Regeringen har i regleringsbrevet för 2021 gett Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen i uppdrag att utarbeta en handlingsplan för ett förstärkt kontrollarbete i syfte att motverka felaktiga utbetalningar och fusk inom arbetslöshetsförsäkringen. Vi ska hämta in uppgifter från Arbetsförmedlingen och arbetslöshetskassorna. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 24 september 2021.

I samma regleringsbrev har vi fått ett uppdrag att identifiera risker för felaktiga utbetalningar och bidragsbrott inom arbetslöshetsförsäkringen. Handlingsplanen har tagits fram med stöd av den riskanalys som har gjorts inom detta regeringsuppdrag.

Handlingsplanen innehåller de aktiviteter som IAF kan genomföra och som vi bedömer kommer att ha störst effekt för att motverka felaktiga utbetalningar och fusk inom arbetslöshetsförsäkringen.

1.1 Riskanalys

Vi har identifierat flera risker för felaktiga utbetalningar inom arbetslöshetsförsäkringen. Dessa risker har IAF bedömt vara betydande och de kan ge en väsentlig påverkan både på arbetslöshetsförsäkringens funktion och förtroendet för försäkringen. Dessa risker ligger till grund för de åtgärder som föreslås i vår handlingsplan. Riskerna har delats in i följande kategorier:

- uppgifter som behövs i handläggningen är felaktiga (A)
- oanmälda eller ändrade förhållanden (B)
- beslutsrisker (C)
- risker hos Arbetsförmedlingen (D).

Riskanalysen i sin helhet presenteras i en separat rapport.¹

1.1.1 Uppgifter som behövs i handläggningen är felaktiga (A)

Beroendet av egenrapporterade uppgifter, som inrapporteras på heder och samvete, är högt inom handläggningen av arbetslöshetsförsäkringen. Mängden egeninlämnade uppgifter från den sökande tillsammans med ett förhållandevis stort antal bedömningar i handläggningen kan i vissa fall leda till en risk för felaktiga utbetalningar från arbetslöshetsförsäkringen.

---

¹ IAF Rapport 2021:9, *Identifierade risker för felaktiga utbetalningar och bidragsbrott inom arbetslöshetsförsäkringen.*

Ytterligare en risk i handläggningen är beroendet av information från tredje part. Sådana uppgifter kan lämnas både av den sökande själv eller av arbetsgivare. Arbetsgivaren kan lämna uppgifterna via tjänsten arbetsgivarintyg.nu och den sökande kan lämna uppgifterna manuellt eller via tjänsten Mina sidor.

Om uppgifterna i arbetsgivarintygen inte stämmer, till exempel om arbetstiden och lönen är överdrivna, kan arbetslöshetsersättningen blir för hög. Läkarintyg är ett annat exempel på tredjepartsinformation som lämnas in av den sökande själv, men som kommer från en tredje part. Det är generellt svårt att utreda äkthet i intyg. Det handlar både om bristande möjligheter att kontrollera intygens äkthet som riktigheten i den information som finns angiven i dem.

Det finns också risker som kan kopplas till att den sökande inte förstår vilka uppgifter som hen ska rapportera eller vilka regler som gäller. Risker för felaktiga utbetalningar uppstår också om beslutsunderlagen är otillräckliga eller saknas helt när beslut fattas. Om arbetslöshetskassan inte uppmärksammar detta finns risker för att felaktiga utbetalningar sker.

Ytterligare risker kan kopplas till att arbetslöshetskassorna inte omfattas av förordningen (2007:603) om intern styrning och kontroll.

1.1.2 Oanmälda eller ändrade förhållanden (B)

Det finns en skyldighet för den som får arbetslöshetsersättning att anmäla ändrade förhållanden som är av betydelse för rätten till ersättning. Möjligheter finns för arbetslöshetskassorna att upptäcka ändrade förhållanden, till exempel genom att jämföra arbetsgivarintygen med tidrapporter från den sökande, men det täcker inte alla ändrade förhållanden. Arbetslöshetskassorna är därför delvis beroende av att den sökande själv förstår när ändrade förhållanden ska rapporteras in och sedan faktiskt gör det.

Några exempel som kan nämnas när förutsättningarna ändras under löpande ersättningsperiod är när en företagare återupptagit verksamheten efter att tidigare ha varit arbetslös och haft sitt företag vilande. Det kan även vara en bisyssla som utökas under arbetslösheten. En sökande kan också börja ta ut pension eller börja studera under tid med ersättning.

1.1.3 Beslutsrisker (C)

Andra risker beror på att bestämmelserna är svårtolkade, vilket kan medföra att arbetslöshetskassans handläggare tolkar bestämmelserna på ett felaktigt sätt. Ett exempel är tolkningen av företagarreglerna eftersom de är komplicerade. Införandet av tillfälliga regler innebär också en risk för felaktiga tolkningar.

Den ersättningssökande kan också ha rätt till ersättning genom flera perioder med arbete som åtskiljs av till exempel studier eller föräldraledighet (överhoppningsbar tid). Den typen av ärenden innehåller bedömningar som i vissa fall kan vara komplicerade och uppgifterna för att styrka den överhoppningsbara tiden kan variera i kvalitet.

Dessutom kan bristande kontroller i handläggningen leda till felaktiga beslut.

1.1.4 Risker hos Arbetsförmedlingen (D)

I de fall kontrollen hos Arbetsförmedlingen brister, kan det ge upphov till risker för felaktiga utbetalningar. Det kan till exempel handla om informationsunderskott, som kan inträffa om information som påverkar ersättningsrätten inte når arbetslöshetskassorna eller kommer in för sent. Det kan också röra sig om brister till exempel i den ersättningssökandes handlingsplan.

1.2 Förstärkt kontrollarbete för att motverka felaktiga utbetalningar och fusk inom arbetslöshetsförsäkringen

Arbetet med handlingsplanen bygger på de risker som togs fram i samband med IAF:s arbete inom ramen för Delegationen för korrekta utbetalningar². De här riskerna har vi analyserat och värderat på nytt. Till grund för arbetet har vi bland annat använt senare granskningsresultat och statistik från IAF.

Den uppdaterade riskanalysen har stämts av med Sveriges a-kassor och Arbetsförmedlingen under våren 2021. Vid gemensamma möten har vi jämfört våra respektive uppfattningar om framtagna risker. Som ett ytterligare steg i framtagandet av riskanalysen har vi haft interna tvärgruppsdiskussioner där medarbetarna på IAF, med hänsyn till upptäckter i granskningarna, har fått bidra till uppdateringen.

1.3 Aktivitetslista och handlingsplan för att motverka felaktiga utbetalningar och fusk inom arbetslöshetsförsäkringen

I det här avsnittet redovisar vi våra aktiviteter kopplade till de kategorier som framgår av avsnitt 1.2. Aktiviteterna redovisas i två tabeller: de aktiviteter som

---

² SOU 2019:59, Samlade åtgärder för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen.

kommer att genomföras under kortare tid och de aktiviteter som kan utföras löpande under längre tid.

Kategori A anges för aktiviteter som ska motverka risker där uppgifter som behövs i handläggningen är felaktiga. Kategori B anges för aktiviteter som ska motverka risker där det finns oanmälda eller ändrade förhållanden. Kategori C anges för aktiviteter som ska motverka beslutsrisker. Kategori D anges för aktiviteter som ska motverka risker hos Arbetsförmedlingen. Ibland omfattar aktiviteterna flera kategorier och i vissa fall ligger aktiviteterna utanför kategorierna.

Vi har också angett hur vi ska gå tillväga för att genomföra aktiviteterna. Det kan handla om att vi samverkar med tillsynsobjekten, att vi utför en granskning (tillsyn) eller att vi genomför ett internt arbete inom myndigheten. Syftet med alla metoder är att åstadkomma ett förstärkt kontrollarbete för att motverka felaktiga utbetalningar och fusk inom arbetslöshetsförsäkringen.

	Aktiviteter under kortare tid	Tillvägagångssätt	Kategori
1	IAF ska i samverkan med arbetslöshetskassorna identifiera arbetslöshetskassornas behov av statistik från IAF för att arbetslöshetskassorna ska kunna utveckla sina kontroller.	Samverkan	A, B
2	IAF ska i samverkan med Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan utveckla former för hur felaktiga utbetalningar inom aktivitetsstödet samt utvecklings- och etableringsersättningen kan studeras.	Samverkan	A, B, C, D
3	IAF ska granska hur arbetslöshetskassornas hantering av återbetalning av statsbidraget görs.	Tillsyn	C
4	IAF ska utveckla metoder för att i data kunna söka ut ärenden med hög risk för felaktiga utbetalningar.	Tillsyn, internt	A, B, C
5	IAF ska bevaka processen inom KROM.	Tillsyn, internt	A, D

	Aktiviteter under längre tid	Tillvägagångssätt	Kategori
1	IAF ska göra regelbundna omfattningsstudier för att mäta felaktiga utbetalningar.	Tillsyn	A, B, C, D
2	IAF ska ha en grupp som bevakar området felaktiga utbetalningar.	Internt	A, B, C, D
3	IAF ska i samband med uppstart av nya granskningar beakta risker för felaktiga utbetalningar.	Internt	-

	Aktiviteter under längre tid	Tillvägagångssätt	Kategori
4	IAF ska i granskningar göra beräkningar av felaktiga utbetalningar, där det är möjligt.	Tillsyn, internt	A, B, C
5	IAF ska sträva efter att utveckla ytterligare modeller och metoder som kan stödja arbetet mot felaktiga utbetalningar.	Internt	A, B, C, D
6	IAF ska i samverkan med arbetslöshetskassorna identifiera hur man kan förbättra och utveckla informationsutbyten mellan arbetslöshetskassorna och myndigheter.	Samverkan	A, B, C
7	IAF ska, där det är relevant, beakta risker för felaktiga utbetalningar i föreskriftsarbetet.	Internt	C
8	IAF ska, där det är relevant, beakta risker för felaktiga utbetalningar i remissvar.	Internt	-
9	IAF ska löpande övervaka Arbetsförmedlingens manuella rutiner (få ärenden, men i regel hög risk).	Tillsyn	D
10	IAF ska förstärka tillsynen av intern styrning och kontroll hos arbetslöshetskassorna för att belysa risken för felaktiga utbetalningar.	Tillsyn	-

Postadress:
IAF
Box 210
641 22 Katrineholm

Telefon: 0150 - 48 70 00
Fax: 0150 - 48 70 02
E-post: iaf@iaf.se
Webbplats: www.iaf.se

